

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Центр професійної та післядипломної освіти
Кафедра управління імені Олега Балацького

Шифр _____

Наказ ректора про
затвердження теми

„До захисту допускається”
завідувачка кафедри
_____ І.І.Рекуненко

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА на тему

«Удосконалення політики соціального захисту осіб з інвалідністю (на прикладі управління праці та соціального захисту населення Прилуцької міської ради)»

за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»,
освітньо-професійна програма «Державна служба»

Студента

гр. ДСмз -01с Назаренко О.М.

Кваліфікаційна робота магістра містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело _____ Назаренко О.М.

Науковий керівник: _____ к.е.н., ст. викладач Таранюк К.В.

Суми 2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Центр професійної та післядипломної освіти
Кафедра управління імені Олега Балацького

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри _____
„_____” _____ 20__ р.

**ЗАВДАННЯ ДЛЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА
за спеціальністю**

**281 «Публічне управління та адміністрування»
освітня програма «Держана служба»
студенту групи ДС.мз -01с
*Назаренко Олени Миколаївни***

1. Тема роботи: «Удосконалення політики соціального захисту осіб з інвалідністю (на прикладі Управління праці та соціального захисту населення Прилуцької міської Ради)» затверджена наказом по СумДУ № _____ від „_____” _____ 20__ р.

2. Термін подання студентом закінченої роботи 10.12.21

3. Мета кваліфікаційної роботи: проаналізувати політику соціального захисту людей з обмеженими можливостями в Україні, виявити проблеми та запропонувати заходи їх подолання.

4. Об'єкт дослідження: Політика соціального захисту осіб з інвалідністю в Україні.

5. Предмет дослідження: Відносини що виникають між особами з інвалідністю та державними та місцевими органами щодо соціальної допомоги

6. Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах: Закони України та розпорядження Кабінету Міністрів, підручники, навчальні посібники, монографії, статті та тези конференцій вітчизняних та зарубіжних авторів, відкриті інтернет-ресурси, інформація зі звітів Управління праці та соціального захисту населення, статистичні дані, міжнародні звіти.

7. Орієнтовний план кваліфікаційної роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети.

№ пор.	Назва розділу	Термін подання
I	Соціальна політика як одна з функцій держави	20.10.2021
II	Політика соціального захисту осіб з інвалідністю в Україні	21.11.2021
III	Соціальний захист осіб з інвалідністю в Прилуцькій громаді	07.12.2021

Зміст завдань для виконання поставленої мети кваліфікаційної роботи магістра:

У розділі 1 студент має дослідити політику соціального захисту осіб з інвалідністю, виявити міжнародні аспекти соціального захисту інвалідів, дослідити функції та моделі соціальної політики

У розділі 2 студент має вивчити заходи фінансування соціальної політики в Україні

У розділі 3 студент на прикладі Прилуцької ОТГ має виявити проблеми соціальної політики з допомоги особам з інвалідністю та запропонувати шляхи їх подолання

8. Консультації щодо виконання роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1	Таранюк К.В.	01.10.21	13.12.21
2			
3			

9. Дата видачі завдання _____

Керівник кваліфікаційної роботи _____

(підпис)

Таранюк К.В.

Завдання до виконання одержав _____

(підпис)

Назаренко О.М.

АНОТАЦІЯ

Проаналізовано соціальну політику в Україні, розглянуто форми та міжнародні моделі соціальної політики.

Розглянуто більш докладно соціальну політику з допомоги особам з інвалідністю, проаналізовані джерела фінансування, виявлені основні проблеми та запропоновані заходи щодо їх усунення.

РЕФЕРАТ

Структура та обсяг дипломної роботи магістра. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, який містить 47 найменування. Загальний обсяг магістерської роботи становить 46 стор., у тому числі 8 таблиць, 12 рисунків. Список використаних джерел містить 6 сторінок.

Мета роботи – проаналізувати політику соціального захисту людей з обмеженими можливостями в Україні, виявити проблеми та запропонувати заходи їх подолання.

З мети випливають наступні *задачі*:

1. дослідити політику соціального захисту осіб з інвалідністю;
2. виявити міжнародні аспекти соціального захисту інвалідів;
3. дослідити функції та моделі соціальної політики;
4. вивчити заходи фінансування соціальної політики в Україні;
5. на прикладі Прилуцької ОТГ виявити проблеми соціальної політики з допомоги особам з інвалідністю та запропонувати шляхи їх подолання.

Об'єкт дослідження. Політика соціального захисту осіб з інвалідністю в Україні.

Предмет дослідження. Відносини що виникають між особами з інвалідністю та державними та місцевими органами щодо соціальної допомоги.

Ключові слова: особа з інвалідністю, соціальна політика, соціальна сфера, працевлаштування, фінансування.

Методи дослідження: аналіз законодавчих актів, статистичний аналіз, системний підхід.

Зміст

АНОТАЦІЯ	4
РЕФЕРАТ	5
ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1 СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ЯК ОДНА З ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ.....	10
1.1. Соціальна політика в рамках Цілей сталого розвитку.....	10
1.2. Основні функції соціального захисту.....	13
1.3. Організаційна структура органів соціального захисту України	16
РОЗДІЛ 2 ПОЛІТИКА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНІ	19
2.1. Стан соціальної політики захисту осіб з інвалідністю.....	19
2.2. Фінансове забезпечення соціального захисту в Україні.....	22
2.3. Фінансування заходів сприяння зайнятості осіб з інвалідністю	25
2.4 Реформування системи соціального забезпечення в Україні.....	28
РОЗДІЛ 3 СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ В ПРИЛУЦЬКІЙ ГРОМАДІ	32
3.1 Стан соціального захисту осіб з інвалідністю в м. Прилуки	32
3.2. Проблеми соціального захисту осіб з інвалідністю	35
3.3. Заходи поліпшення політики соціального захисту осіб з інвалідністю ..	37
ВИСНОВКИ.....	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	45

ВСТУП

Інвалідність відноситься до негативних аспектів взаємодії між особами зі здоров'ям та особистими факторами та факторами навколишнього середовища (наприклад, негативне ставлення, недоступність транспорту та громадських будівель, обмежена соціальна підтримка). Тому, саме особи з інвалідністю потребують соціального захисту в більшій мірі.

Особа з інвалідністю стикається з додатковими витратами, пов'язаними з інвалідністю (послуги підтримки, допоміжні пристрої, додаткове медичне обслуговування, витрати, пов'язані з дискримінацією). Через ці витрати вони піддаються ризику зниження економічної стійкості. Тому, соціальний захист має важливе значення для виправлення цієї нерівності та відповідає потребам людей з обмеженими можливостями щодо забезпечення доходів, охорони здоров'я та соціальної інтеграції.

В період реформування майже всіх сфер економіки. Реформуванню підлягає і системи соціальної допомоги, а саме переорієнтація соціального захисту із «забезпечення» на «створення рівних можливостей для всіх верст населення», в тому числі і людей з інвалідністю.

Мета роботи – проаналізувати політику соціального захисту людей з обмеженими можливостями в Україні, виявити проблеми та запропонувати заходи їх подолання.

З мети випливають наступні *задачі*:

6. дослідити політику соціального захисту осіб з інвалідністю;
7. виявити міжнародні аспекти соціального захисту інвалідів;
8. дослідити функція та моделі соціальної політики;
9. вивчити заходи фінансування соціальної політики в Україні;

10. на прикладі Прилуцької ОТГ виявити проблеми соціальної політики з допомоги особам з інвалідністю та запропонувати шляхи їх подолання.

Об'єкт дослідження. Політика соціального захисту осіб з інвалідністю в Україні.

Предмет дослідження. Відносини що виникають між особами з інвалідністю та державними та місцевими органами щодо соціальної допомоги.

Ключові слова: особа з інвалідністю, соціальна політика, соціальна сфера, працевлаштування, фінансування.

Методи дослідження: аналіз законодавчих актів, статистичний аналіз, системний підхід.

РОЗДІЛ 1 СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ЯК ОДНА З ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ

1.1. Соціальна політика в рамках Цілей сталого розвитку

Соціальна політика є невід'ємною частиною державної політики, яка спрямована на забезпечення гідної якості життя для кожного із своїх громадян.

Згідно з даними, що наведені в «Доповіді про соціальний захист у світі 2017- 2019 рр: Універсальний соціальний захист для досягнення Цілей сталого розвитку» лише 45 відсотків світового населення ефективно охоплено хоча б однією соціальною допомогою, а решта 55 відсотків – 4 мільярди осіб – залишаються без захисту [5].

Соціальна політика включає низку важливих напрямів, а саме:

- політика доходів (рівень життя, споживчий кошик, матеріальне благополуччя);
- політика у галузі праці та соціально-трудоких відносин (зайнятість, заробітна плата, охорона праці та соціальне страхування);
- соціальний захист інвалідів та малозабезпеченого населення (пенсії, соціальні гарантії, соціальна допомога та ін.);
- розвиток соціальної сфери (освіта, наука, охорона здоров'я, культура, спорт та інші складові);
- соціально-екологічна політика (створення здорових умови проживання, роботи та відпочинку);
- розвиток соціальної інфраструктури (ЖКГ, транспорт, дороги, зв'язок, торгівля та побут).
- міграційна політика (внутрішня та зовнішня міграція, примусове переміщення, захист прав та інтересів громадян за кордоном);

- політика щодо певних верств населення (родина, молодь, політика щодо людей похилого віку, інвалідів і т. д.).

Населення в Європі та Центральній Азії є найбільш охопленими в світі, 84% населення мають доступ як мінімум до однієї соціальної допомоги. В Америці цей показник складає 64,3%. В Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, а також в арабських державах охоплено трохи менше половини людей, тоді як в Африці лише 17,4% мають доступ хоча б до однієї соціальної допомоги.

Право інвалідів на соціальний захист визнано Загальною декларацією прав людини [2], Міжнародним пактом про економічні, соціальні та культурні права [1] та Конвенцією ООН про права людини з інвалідністю [3].

Інклюзивний розвиток, закладений у Порядку денному для сталого розвитку на період до 2030 року [4]. Права людей з обмеженими можливостями підтримуються у всьому світі, оскільки вони є однією з найбільш незахищеними та ізольованими групами населення. Зв'язок цілей сталого розвитку та прав та свобод людей з інвалідністю наведений на рисунку 1.1.

Процеси глобалізації та інтеграції в рамках світової економіки актуалізували необхідність вироблення нової парадигми соціального розвитку, в якій завдання полягають не лише у досягненні кількісного зростання, а й у забезпеченні сталого соціального, економічного та екологічного розвитку. Соціальна політика – невід'ємна частина внутрішньої політики держави. Вона вирішальною мірою залежить від стану економіки країни. Реалізація соціальної політики держави ґрунтується на задоволенні матеріальних, культурних та духовних потреб громадян, формуванні гармонійно розвинених членів суспільства. У сучасних умовах метою соціальної політики держави в Україні є забезпечення рівня життя населення відповідно до стандартів Європейського Союзу. Тривалий перехідний період до ринкової економіки, нестабільність економіки привели до виникнення соціальних проблем у суспільстві, таких як диференціація доходів населення, швидке поширення

бідності, поява внутрішньо переміщених осіб, раптова бідність громадян. та ін. Соціальна політика України на сучасному етапі ринкової економіки має бути спрямована на вирішення цих проблем.

Рисунок 1.1 – Питання інвалідності та Цілі сталого розвитку [9]

Основні закони, що регулює політику соціального захисту осіб з інвалідністю це Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» [28], «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» [29].

За ними, особа з інвалідністю - це людина із стійким порушенням функції організму, яке при взаємодії із зовнішнім середовищем може призвести до обмежень його життя, внаслідок чого держава зобов'язана створити умови для здійснення її прав нарівні з іншими громадянами.

Основними законодавчими актами України, які регулюють питання соціального захисту дітей з обмеженими можливостями щодо технічних та інших засобів реабілітації, є Закони України: «Про охорону дитинства», «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», , Постанови Кабінету Міністрів “Про затвердження Державної типової програми реабілітації інвалідів”, “Про затвердження Порядку забезпечення технічними та іншими

засобами реабілітації інвалідів, дітей-інвалідів та інших окремих категорій населення, переліку таких засобів”.

1.2. Основні функції соціального захисту

Основні функції соціального захисту показані на рисунку 1.2:

1) захисна функція: має створювати механізми забезпечення соціальної та економічної безпеки людини, за рахунок усунення та запобігання ризикам та їх наслідкам, у забезпеченні системи захисту від існуючих та можливих порушення прав і свобод особи, а також – у реалізації державних соціальних гарантій та стандарти;

2) стимулююча функція: створення системи заохочень соціально-економічної активності підприємств для залучення осіб з соціальними проблемами. Високі стандарти життя та умов для розвитку;

3) інтеграційна функція: забезпечення сприйняття всіх верств населення соціально незахищених груп;

4) інвестиційна функція: розвиток соціальної інфраструктури, що забезпечує безпеку, здоров'я, освіти, духовні та культурні досягнення незахищеним верствам населення;

5) функція захисту прав людини: реалізація прав і свобод всіх верст населення, в тому числі і не захищених.

6) розподілу – перерозподілу: забезпечення фінансової допомоги незахищеним верствам населення.

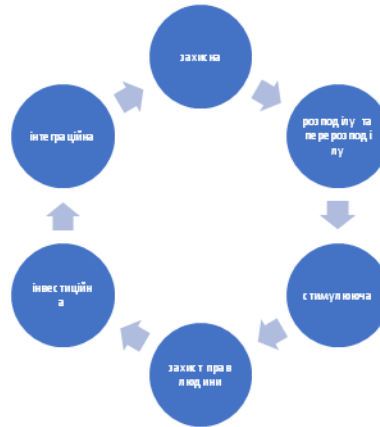

Рис. 1.2 - Основні функції соціальної політики держави [7]

Об'єктами соціальної політики можуть бути як окремі особи, так і інфраструктура та обслуговуючі галузі. Об'єкти соціальної політики представлені на рис. 1.3.

Рисунок 1.3. Об'єкти соціальної політики (розроблено автором)

Основні принципи соціальної політики такі:

- «принцип раціональності - для досягнення правильного використання коштів бюджетів;
- принцип соціальної справедливості – визнання рівних можливостей для всім верств населення;
- принцип соціальної захищеності - передбаченні певних життєвих ризиків (втрата роботи, працездатності тощо) [43]».

В різних країнах існують різні моделі соціальної політики. Основні з них представлені в таблиці 1.1.

Модель соціальної політики в Україні повинна передбачає формування моделі самодостатності населення щодо формування власних коштів у

випадку соціальних ризиків. Це потрібно через відсутність в держави достатніх фінансових ресурсів створити умови для

Досвід високорозвинених країн показав неефективність пасивної державної політики у сфері соціального захисту громадян з особливими потребами, що формується на основі компенсаційних витрат – пенсій, грошової допомоги, пільг, компенсацій тощо. Соціальна підтримка людей з обмеженими можливостями у провідних країнах Європи за останні 30 років характеризувалася виділенням значних ресурсів для створення доступного середовища для людей з обмеженими можливостями, щоб вони могли жити, навчатися, працювати [19].

Таблиця 1.1.
Класифікація основних моделей соціальної політики [14, 15]

Види моделей	Країни	Характеристика
Ліберальна	США (американська)	Базується на основі принципу відділення соціального захисту від ринку. Обмежує захист лише для тих, хто не має доходу, крім соціальної допомоги. Це забезпечує досить високий рівень та якість життя більшості населення.
	Японія (японська)	передбачає політику вирівнювання доходів, особливу політику використання праці (система довічної зайнятості з деякими сучасними модифікаціями), досягнення консенсусу між різними учасниками у вирішенні соціально-економічних проблем, виділення проблем підвищення рівня життя стає національним завданням.
	Канада, Ірландія Великобританія, (англосаксонська, модель Беверіджа)	Вона характеризується активнішим, ніж перша модель, регулюванням соціальних процесів державою, але нижчим рівнем оподаткування і перерозподілом ВВП через державний бюджет (трохи більше 40%).
Консервативна	Німеччина, Франція, Нідерланди, Швейцарія (модель Бісмарка)	передбачає сильну роль держави в системі соціального захисту, держава керує основними каналами перерозподілу коштів. Обов'язковими є соціальне, пенсійне, медичне страхування, допомога по безробіттю тощо.
Соціал-демократична	Швеція, Норвегія, Фінляндія, Данія (шведська модель)	Характеризується високою часткою ВВП, що розподіляється через бюджет (понад 50%); соціальна політика тісно пов'язана з державним регулюванням економіки, яке має чітку соціальну

		спрямованість.
Південно-Європейська	Італія, Іспанія, Греція, Португалія (рудиментарна модель)	Держава практично не бере участі в соціальній політиці або її роль мінімальна. Модель відрізняється акцентом на захист традиційної структури сім'ї та збереження її згуртованості.

1.3. Організаційна структура органів соціальної захисту України

Формуванням політики соціального захисту опікується Кабінет Міністрів України, саме він вносить до Верховної Ради основні законопроекти щодо соціальної політики. Структура влади щодо соціальної політики наведена на рис. 1.4.

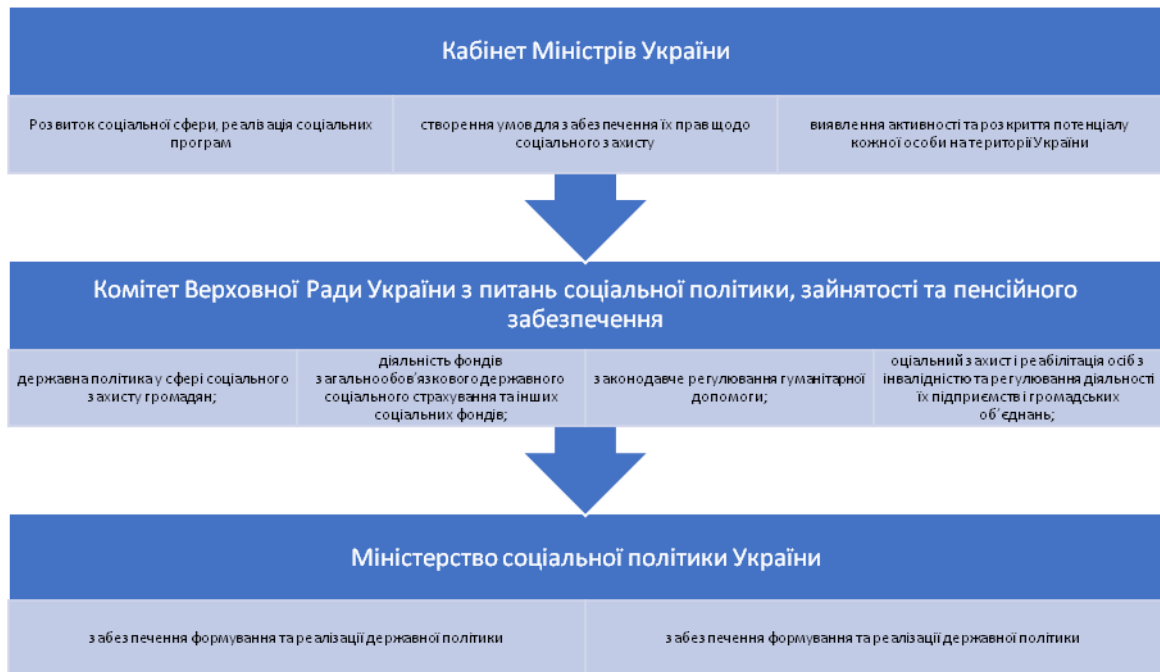

Рисунок 1.4 – Організаційна структура органів соціальної захисту України (складено автором)

Згідно положення «Про Міністерство соціальної політики України», це «орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України. Воно формує та реалізує державну політику у сфері соціальної політики, загальнообов'язкового державного соціального та пенсійного страхування, соціального захисту населення, волонтерської

діяльності, питань сім'ї та дітей, оздоровлення та відпочинку дітей, усиновлення та захисту прав дітей, запобігання та протидії домашньому насильству, гендерному насильству, торгівлі людьми, забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків, надання соціальних послуг та проведення соціальної роботи, соціальної та професійної адаптації звільнених військовослужбовців, осіб, звільнених з військової служби, захисту прав осіб, депортованих за етнічною ознакою, що повертаються в Україну, ветеранів праці, ветеранів війни».

Організаційна структура Міністерства соціальної політики наведена на рисунку 1.5.

Рисунок 1.5 - Структура Міністерства Соціальної політики України (розроблено автором)

Окрім органів виконавчої влади на території України діють позабюджетні фонди, що опікуються соціальною політикою: Фонд

соціального страхування України, Фонд соціального захисту осіб з інвалідністю [30], Національна соціальна сервісна служба України.

Основними завданнями захисту осіб з інвалідністю є:

- 1) фінансова підтримка соціального захисту інвалідів та дітей з обмеженими можливостями в Україні;
- 2) реалізація заходів працевлаштування осіб з обмеженими можливостями, у тому числі створення робочих місць.

Національна соціальна сервісна служба України – це центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику в галузі соціального захисту, захисту прав дітей, державного контролю за додержанням законодавства під час надання соціальної підтримки та поваги до прав дітей [31].

Діяльність Національної соціальної сервісної служби України координується Кабінетом Міністрів України через Міністра соціальної політики.

«Основні функції Національної соціальної сервісної служби України:

- Реалізація політики соціального захисту населення та прав дітей.
- Здійснення контролю за соціальним захистом населення та прав дітей.
- Методичне забезпечення та координація органів влади та органів місцевого самоврядування, а також забезпечення прав дітей, виконання соціальної роботи, надання основних соціальних послуг та соціальна підтримка з виявлення потреб споживачів» [32].

РОЗДІЛ 2 ПОЛІТИКА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНІ

2.1. Стан соціальної політики захисту осіб з інвалідністю

Основними напрямками соціальної політики стосовно людей з інвалідністю є:

- 1) профілактика інвалідності
- 2) медико-соціальна експертиза;
- 3) реабілітація осіб з інвалідністю з урахуванням відновлення здоров'я та особливого статусу інвалідів, професійних та соціальних зав'язків;
- 4) соціальне обслуговування осіб з інвалідністю,
- 5) створення соціального середовища, який забезпечить нормальне життя особам з інвалідністю в інших сферах життя.

За даними Міністерства соціальної політики України, на 1 січня 2020 року в нашій країні налічувалося 2,7 мільйона осіб з інвалідністю, з них: понад 222 тисячі – I група; понад 900 тисяч – II група; понад 1,4 млн - III група; понад 163 тисячі дітей-інвалідів. У 2019 році визнані інвалідами понад 136 тисяч осіб (старше 18 років) (з них понад 72 тисяч осіб – інвалідність III групи, понад 48 тисяч осіб – II група, понад 15 тисяч – група I)

За даними Мінсоцполітики, на сьогодні в Україні працює лише близько 600 тисяч осіб з інвалідністю працездатного віку. Хоча, понад 1,5 млн. осіб з обмеженими можливостями могли б працювати. Тобто, майже на 60% не реалізували гарантоване право на роботу.

Політика у сфері допомоги особам з інвалідністю розвивається та запроваджуються нові стратегії та механізми. Так, у 2017 році була прийнята програма з безкоштовного протезування / ортезування з використанням новітніх технологій, недоступних в Україні, для окремих категорій громадян,

які брали участь в антитерористичній операції чи реалізації заходів щодо забезпечення національної безпеки та оборони. Фінансування здійснює Фонд соціального захисту інвалідів за рахунок коштів державного бюджету на підставі рішення експертної комісії. Види протезування наведені на рис. 2.1. У 2020 році Фонд соціального захисту інвалідів виконав протезування виробами з використанням новітніх технологій – 5 учасників АТО, 6 учасників АТО замінили приймальні гільзи та 3 учасники АТО виконали післягарантійний ремонт, у тому числі 1 учаснику АТО - за кордоном [44].

Рисунок 2.1 – Напрями безкоштовного протезування / ортезування з використанням новітніх технологій, недоступних в Україні

У 2019 році прийнятий новий механізм забезпечення реабілітаційних заходів для дітей з обмеженими можливостями за принципом «гроші йдуть за людиною», що дозволило адресно надавати реабілітаційні послуги. Перейменовано програму «Реабілітація дітей з інвалідністю внаслідок дитячого церебрального паралічу» на «Реабілітація дітей з інвалідністю» [33], що дозволило розширити обсяг отримувачів послуг.

Відповідно по Постанови № 80 «Про затвердження Порядку надання окремим категоріям осіб послуг із комплексної реабілітації (абілітації)» [34]

особи з інвалідністю можуть забезпечуватися реабілітаційними послугами (абілітація) у реабілітаційних установах комунальної та державної власності.

Проведемо SWOT-аналіз системи соціального захисту осіб з інвалідністю України (таблиця 2.1.)

Таблиця 2.1.

SWOT – аналіз системи соціального захисту

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ol style="list-style-type: none"> 1. Розуміння органів державної влади необхідності реформувати соціальну галузь 2. Існуюча правова база добре опрацьована та регулює значну кількість питань, прямо чи опосередковано пов'язаних із соціальною політикою, в тому числі захист осіб з інвалідністю. 3. Положення Конвенції про соціальний захист гарно інтегровані до законодавства України. 	<p>Незавершена реформа децентралізації, особливо у сфері соціального захисту, не всі повноваження передані до місцевих рад</p> <p>Низький рівень організації соціального захисту осіб з інвалідністю.</p> <p>Недостатня інформованість про можливості</p> <p>Недостатнє фінансування соціальної сфери</p> <p>Недостатність кадрового потенціалу, через невеликі зарплати.</p>
Можливості	ЗАГРОЗИ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Розуміння з боку органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо необхідності розвитку сфери соціального захисту. 2. Продовження реформи децентралізації повноважень у сфері соціального захисту. 3. Фінансова та методична підтримка з боку міжнародних організацій у соціальній сфері. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відсутність фінансових та людських ресурсів, необхідних для розвитку соціальної сфери. 2. Недостатність фінансування соціальної сфери через брак коштів в бюджетах всіх рівнів 3. Затримка ухвалення законодавчих актів з боку органів державної влади . 4. Не бажання органів місцевого самоврядування розвивати систему соціального захисту.

Створено на основі [45]

Одним з напрямів реформування системи соціального захисту в інших країнах є працевлаштування незахищених верств населення, щоб дати їм можливість соціальної адаптації та виживання.

Міністерство соціальної політики розробляє нові стимули для працевлаштування людей з обмеженими можливостями. Наприклад, стартував новий пілотний проєкт «Працюй вільно».

Основні переваги даного проєкту:

- контракти з роботодавцями для навчання та стажування осіб з особливими потребами безпосередньо на виробництві;
 - компенсація податків та соціальних відрахувань роботодавцю протягом двох років з дня прийому особи з обмеженими можливостями, у розмірі 50-100% від фактичних витрат, залежно від ступеня інвалідності;
- розробка програми зайнятості вдома для людей з обмеженими можливостями на користь бюджетних установ [27].

Також створений спеціальний портал «Вільно», який може стати майданчиком для спілкування осіб з інвалідністю і роботодавців. На ньому люди з обмеженими можливостями можуть дізнатися про вакансії, а роботодавці можуть проводити співбесіди в онлайн-режим. На порталі три основні функції: навчання, працевлаштування, інтерактивна карта доступності бронювання.

Також, у рамках проєкту ми розроблені програми для адаптації кандидатів під запит роботодавців. Пройшовши короткий початковий курс, особа з особливими потребами може здобути мінімальний обсяг знань, що буде достатньо для працевлаштування. Дуже часто соціально відповідальний бізнес шукає можливості працевлаштування осіб з інвалідністю, але не знає куди піти. З іншого боку, потрібна адаптація осіб з особливими потребами до потреб ринка. Для цього Міністерство соціальної політики запровадило стажування на своїй основі для людей з обмеженими можливостями. Чекають розширення таких ініціатив для інших органів влади.

2.2. Фінансове забезпечення соціального захисту в Україні

Через те, що інститути соціального захисту мають складну ієрархію складно відстежити джерела фінансування статей соціальних витрат як на державному, так і на місцевому рівні. За статистикою, соціальна сфера в

Україні недофінансується через відсутність адекватного бюджетного фінансування. Але, з кожним роком фінансування зростає. Державні витрати на соціальний захист та соціальне забезпечення населення показано на рис. 2.2.

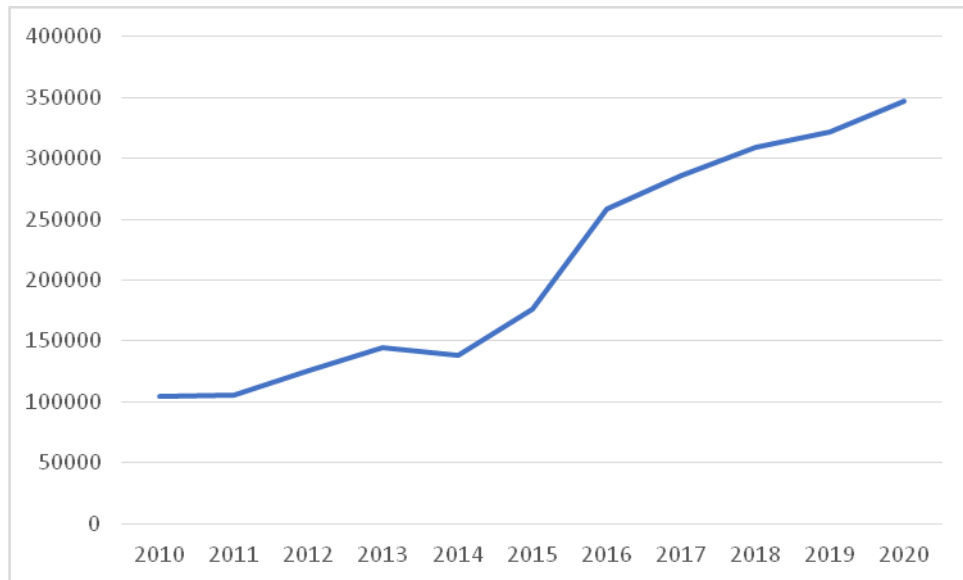

Рисунок 2.2 - Сума видатків зведеного бюджету України за 2010-2020 рр.

У європейських країнах захищеними статтями видатків державного бюджету є соціальні витрати. Найбільша частка у європейських бюджетах витрачається на соціальні потреби. Уряду України необхідно встановити державні мінімальні стандарти, які мають встановити межу якості та обсягу соціальних послуг населенню, нижче за яке вони не повинні опускатися. Стратегії скасування чи скорочення конкретних соціальних програм у разі їх недофінансування державою, які часто реалізуються в Україні, також не притаманні світовій практиці. Оскільки соціальний сектор включає політику в галузі зайнятості, безробіття, а також охорони здоров'я, освіти та науки, соціальні програми повинні не лише захищатися державою, але також переглядатися та збільшуватись в умовах зростання доходів бюджету.

Основними причинами недофінансування соціальної сфери є не лише відсутність державних фінансів та дефіцит місцевих бюджетів, а й поява

нових нетрадиційних для економіки країни – недержавних фондів, таких як створення соціальних фондів та залучення приватних бізнесів. Фінансове забезпечення соціальної сфери це розгалужена система різноманітних органів (рис. 2.3). На рисунку 2.3 зображена система фінансового забезпечення соціальної сфери, що складається як з бюджетних, так і позабюджетних коштів. Позабюджетне фінансування охоплює самофінансування, мобілізацію коштів з інших джерел та кредитування. В Україні ця практика найменш поширена. Не частим є фінансування соціальної сфери з інших джерел, таких як спонсорські кошти, фінансування з державних цільових фондів, а також доходи від громадських та благодійних фондів.

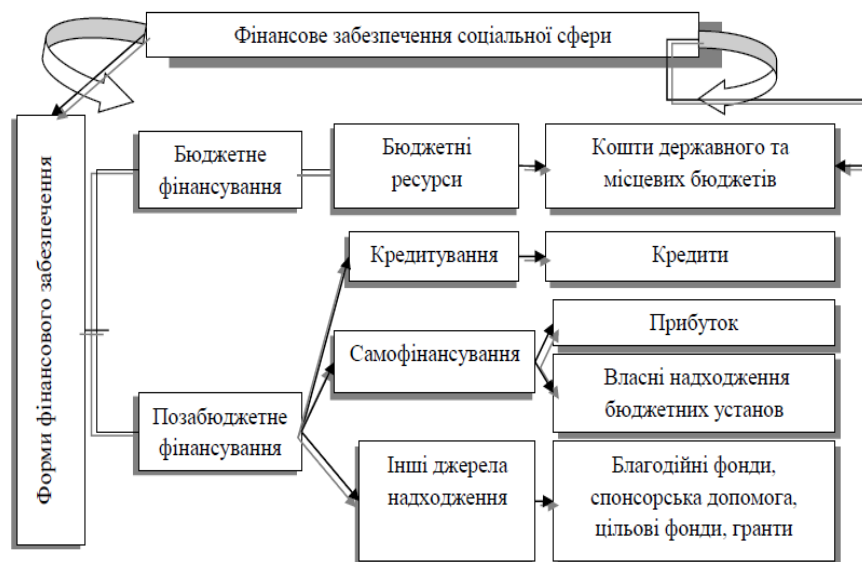

Рисунок 2.3. – Система державного забезпечення соціальної сфери

Обсяги фінансування соціальної сфери у зведеному бюджеті 2021 року приведено на рис. 2.4. На підтримку осіб з інвалідністю виділено 2,5 млн. грн.

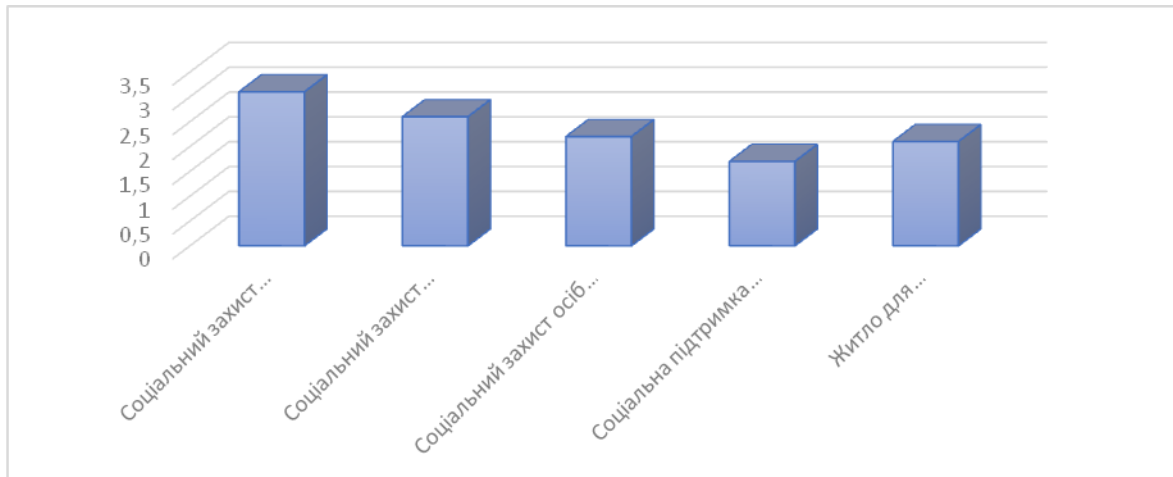

Рисунок 2.4 - Напрями бюджетного фінансування соціальної сфери у зведеному бюджеті 2021 р. (складено на основі [11])

У 2021 році Держава скоротила фінансування соціальної, трудової та професійної реабілітації осіб з інвалідністю на 337 млн. грн. (на 22%). На 2021 рік передбачена:

- виплата одноразової матеріальної допомоги безробітним та інвалідам;
- санаторно-курортна реабілітація інвалідів;
- надання технічних та інших засобів реабілітації;
- придбання спеціально обладнаних автомобілів для перевезення людей з обмеженими можливостями.

Це скорочення, насамперед, призведе до призупинення програми з купівлі спеціально обладнаних автомобілів для перевезення людей з обмеженими можливостями. Ці автомобілі передавалися державою місцевим органам самоврядуванням для розвитку соціальних таксі. У 2019 року з держбюджету на цю програму було виділено 30 млн грн [17].

2.3. Фінансування заходів сприяння зайнятості осіб з інвалідністю

Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю» [26] передбачає застосування адміністративних та економічних санкцій для компенсації витрат підприємствам, установам, організаціям, у тому числі

ФОП, які використовують найману працю, забезпечуючи зайнятість інвалідів за направленням державної служби зайнятості.

Законом України «Про зайнятість населення» таке фінансування здійснює Фонд соціального захисту інвалідів. Фонд забезпечує фінансування при працевлаштуванні зареєстрованих безробітних з числа внутрішньо переміщених осіб з обмеженими можливостями, яким виплачується допомога з безробіття.

Так, відповідно відомостям які надали регіональні центри зайнятості, Фондом у 2020 році було здійснено фінансування на суму 182 854,00 грн. Станом на 31.12.2020 на 90 331 підприємствах працювало 417 897 осіб з інвалідністю. Інформація щодо дотримання роботодавцем стандарту робочих місць, призначених для працевлаштування інвалідів представлена в таблиці 2.1.

2020 року Міністерство соціальної політики вперше запровадило надання фінансової підтримки громадським об'єднанням на конкурсній основі відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 166 «Деякі питання надання фінансової підтримки громадським об'єднанням інвалідів» [12]. За 2020 рік на цю мету було виділено 66426 тис гривень. Організатор конкурсу – Фонд соціального захисту інвалідів. У 2020 році на конкурс до Фонду соціального захисту інвалідів подано 157 проектів від 70 громадських об'єднань інвалідів. За підсумками конкурсу, 20 громадських об'єднань інвалідів отримали фінансування 28 проектів.

Таблиця 2.2

Інформація щодо дотримання роботодавцем стандарту робочих місць,
призначених для працевлаштування осіб з інвалідністю [18]

№ з/п	Звітний рік	Кількість підприємств, які подали звіти за звітний період (відповідний рік) до відділень Фонду, в т.ч.:							Кількість робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю	Чисельність осіб з інвалідністю, яка фактично працює у звітному році	Перевищення законодавчо встановленого нормативу*, осіб
		Всього	в т.ч. бюджетних установ	% кільк. бюджет. установ	на яких за звітний період, виконув ався встанов лений нормати в робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю	% до кількості підприємств, які подали звіти	в т.ч. бюджетних установ	% кільк. бюджет. установ в до кількості підприємств, які виконали норматив			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	2016 рік	83881	24260	28,9%	70704	84,3%	14820	21,0%	313096	381883	91814
2	2017 рік	87010	24343	27,9%	74911	86,1%	15566	20,7%	312412	390012	89889
3	2018 рік	90010	23790	26,4%	78491	87,2%	15733	20,0%	314016	405153	100102
4	2019 рік	90331	23400	25,9%	79339	87,8%	15844	20,0%	315618	417897	110508
5	2020 рік	87725	21927	25,0%	78002	88,9%	15250	19,6%	305210	411433	113130

Основні види фінансової підтримки об'єднань асоціацій осіб з інвалідністю представлені на рисунку 2.5.

Рисунок 2.5. – Розподіл фінансування Фонд соціального захисту інвалідів

Відповідно до чинного законодавства підприємства та організації, створені громадськими об'єднаннями інвалідів, отримують державну допомогу у вигляді:

1) матеріальна допомога на безоплатній та зворотній основі на рахунок сум адміністративних та економічних санкцій та штрафів, отриманих до держбюджету за недотримання нормативів робочих місць для працевлаштування інвалідів [13].

2) податкові пільги [26, 36, 37] (для таких податків, як податок на прибуток, податок на додану вартість, земельний податок)

3) допомоги щодо сплати єдиного внеску на обов'язкове державне соціальне страхування [38].

2.4 Реформування системи соціального забезпечення в Україні

Україні залишилося сильна нормативна база. Але потрібно реформувати систему. Реформування соціальної сфери починається зі зміни параметрів соціального розвитку (рис. 2.6).

Рисунок 2.6 - Складові соціального захисту населення України

Протягом 2020 року Міністерство соціальної політики зосередило свою діяльність на реформах, визначених Програмою діяльності Кабінету Міністрів України [39] та Планом першочергових дій Уряду на 2020 рік.

Основна увага була приділена завданням:

- підвищення державних соціальних стандартів та гарантій,
- Збільшення пенсійного забезпечення,
- Супровід застрахованих осіб,
- ефективна соціальна підтримка громадян,
- надання якісних соціальних послуг,
- Підтримка людей з обмеженими можливостями,
- формування сімейних цінностей та посилення захисту прав дітей;
- захист права і свободи людини.

Щоб підтримати купівельну спроможність громадян, особливо з низькими доходами, прожитковий мінімум було підвищено зі швидкістю, що перевищує рівень інфляції. Протягом 2020 року прожитковий мінімум збільшився на 8%.

Відповідно до збільшення прожиткового мінімуму збільшено розмір мінімальної пенсії, державної соціальної допомоги, у тому числі інвалідам, сім'ям з дітьми. З 1.01.2020 року соціальна допомога людей з інвалідністю становить 2,5 прожиткових мінімумів, а за наявності у дитини інвалідності - до 3,5. Державна соціальна допомога дітям-сиротам та дітям, які залишилися без піклування батьків, які виховуються у сім'ях опікунів (піклувальників) – 3,5 прожиткових мінімумів [31]. Також, запроваджено нову допомогу у розмірі 40% від прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, як соціальну підтримку для одиноких пенсіонерів віком від 80 років, які потребують постійної сторонньої допомоги (з 1.01 - 655, 2 грн, з 1.06 – 684,8 грн., з 1.12.2020 – 707,6 грн).

У 2019 році в Україні запроваджено Електронний реєстр листів непрацездатності неієздатність [31] з метою спрощення оформлення листків непрацездатності, зменшити нарахування штрафів за помилки при їх оформленні, прискорення нарахування матеріальної допомоги, зменшення кількості фальсифікацій, економія часу та звільнення від зайвої паперової тяганини. З 1.11.2021 року електронні листки непрацездатності запрацювали на повну міру.

Основними завданнями реформування системи соціального забезпечення є: реформування існуючої системи пільг, зокрема мінімізація професійних пільг та монетизація соціальних пільг; підвищення якості та ефективності соціальних послуг; запровадження соціальних паспортів сімей та осіб, які звертаються до соціальної служби; розробка індивідуальних програм для них; підготовка кваліфікованих кадрів для соціальних служб; покращення мережі установ щодо надання соціальних послуг, зокрема надання ключових позицій неурядовим організаціям; впровадження механізму підтримки громадських ініціатив на місцевому рівні, чітка адресна допомога та охоплення всіх нужденних, моніторинг ефективності допомоги на всіх рівнях, підтримка людей з обмеженими можливостями: їх соціальна інтеграція, створення рівних

можливостей для самореалізації, повноцінного життя, освіти та зайнятості, участь у духовному, культурному, спортивному житті [10].

РОЗДІЛ 3 СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ В ПРИЛУЦЬКІЙ ГРОМАДІ

3.1 Стан соціального захисту осіб з інвалідністю в м. Прилуки

У місті Прилуки на 1.01.2021 року проживало 4598 інвалідів, у тому числі: 1-ї групи – 540 осіб, 2-ї групи – 1463 осіб, 3 групи – 2342 осіб та 253 дитини з обмеженими можливостями.

Наразі серед цих інвалідів на обліку у Управлінні праці та соціального захисту населення Прилуцької міської ради стоїть 866 одержувачів щомісячної державної допомоги дітям-інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам до 18 років, пільги та компенсації отримують 168 інвалідів, які є жертвами аварії на ЧАЕС. Загальна сума виплат за 11 місяців 2020 року становила 14 706,37 тис. грн.

Щомісячно виплачуються компенсації 179 особам, які надають соціальні послуги інвалідам. Загальна сума виплат за 11 місяців 2020 року становила 439,5 тис. грн.

У 2020 року компенсація витрат за бензин, ремонт, технічне обслуговування автомобілів 47 інвалідам склала 15,93 тис. грн. та компенсації за транспортні послуги 57 особам з інвалідністю - 26,1 тис. грн.

Соціальний захист інвалідів з боку держави полягає не лише у наданні матеріальної допомоги, а й у забезпеченні цієї категорії громадян засобами реабілітації. Так, протягом 2020 року Управлінням праці та соціального захисту населення Прилуцької міської ради зареєстровано 295 інвалідів для надання 1080 технічних та інших засобів реабілітації.

За 11 місяців поточного року 217 із зазначених осіб забезпечені 563 технічними та іншими засобами реабілітації на суму 2 396,53 тис. грн. 19 осіб з інвалідністю отримали грошову компенсацію за самостійно придбані технічних та інших засобів реабілітації у сумі 57,58 тис. грн.

Відповідно до розподілу коштів державного бюджету на надання одноразової матеріальної допомоги інвалідам протягом 11 місяців 2020 року нараховано та виплачена матеріальна допомога у розмірі 3,28 тис. грн (для 4 осіб). Цього року видано 12 купонів на пільговий проїзд територією України інвалідам у зв'язку з війною (8 штук – зі знижкою 50%, 4 штуки – зі знижкою 100%). Виплачена грошова компенсація за поховання 8 померлих внаслідок війни інвалідів у сумі 25,13 тис. грн. та компенсація на капітальний ремонт житла 10 інвалідам у зв'язку з війною у розмірі 50 тис. грн.

Станом на 1.01.2020 року на санаторно-курортне лікування поставлено 415 інвалідів. За 11 місяців 2020 року 54 особи з інвалідністю отримали безкоштовне санаторно-курортне лікування на суму 390,26 тис. грн. Компенсація за невикористане санаторно-курортне лікування виплачується вказаним особам, які перебувають у черзі на отримання санаторно-курортної путівки та не одержали путівку в санаторії за станом здоров'я або з інших причин. Отже, 2020 року 103 інваліда отримали цю компенсацію у сумі 53,76 тис. грн.

Фахівці Управління праці та соціального захисту населення Прилуцької міськради видали 20 направлень до Центру комплексної реабілітації дітей з обмеженими можливостями «Світанок» у Прилуках та 13 – до Центру комплексної реабілітації дітей з обмеженими можливостями «Відродження» у Чернігові. Фінансування з бюджету Центру комплексної реабілітації дітей з обмеженими можливостями «Світанок» у Прилуках склало 2 814 тис. грн.

При цьому у 2020 році було організовано роботу та 12 дітей з обмеженими можливостями було направлено до 7 реабілітаційних центрів, розташованих в Україні, та було профінансовано батькам таких дітей для отримання реабілітаційних послуг 208,45 тис. грн.

У 2021 році за матеріальною допомогою до управління звернулося 57 осіб з інвалідністю з дитинства, 65 батьків дітей з інвалідністю, 37 осіб за надбавкою на догляд за дітьми з інвалідністю, 235 осіб за надбавкою на

догляд за особою з інвалідністю внаслідок псих. розладу, 103 особи з інвалідністю, які не мають права на пенсію.

Одним із завдань територіального центру соціальних послуг (надання соціальних послуг) Прилуцької міськради є вивчення потреб та охоплення соціальними послугами осіб з обмеженими можливостями, які проживають у місті Прилуки. Сьогодні 303 особи з обмеженими можливостями отримують послуги у територіальному центрі. Великою підтримкою для городян стане відвідування соціального працівника, який приготує обід, допоможе по господарству та сплатить житлово-комунальні послуги.

У територіальному центрі діє «Пункт прокату», який надає послуги з надання технічних засобів реабілітації. 2020 року такими послугами скористалися 29 мешканців міста. Для інвалідів, які перебувають обліку в територіальному центрі і потребують допомоги у самообслуговуванні, відправлено 70 продуктових наборів на суму 4,34 тис. грн. При цьому, підопічним територіального центру як благодійна допомога передано 264 продуктових набори від мережі продуктових магазинів «АТБ» на суму 99,56 тис. грн. та 240 продуктових наборів благодійного фонду «Благовіст» на суму 34,8 тис. грн.

Згідно з міською програмою «Пільги місцевої влади на оплату житлово-комунальних послуг та послуг зв'язку учасникам бойових дій, які брали участь у антитерористичній операції, сім'ям воїнів, загиблих (померлих) в Афганістані та під час участі в антитерористичній операції, захищаючи незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, інвалідам по зору - членам УТОС, спілці ветеранів Афганістану на 2019-2021 роки» за 2020 рік особи з порушенням зору 1-ї та 2-ї груп (81 особа) та учасники АТО (514 осіб) отримали пільги з оплати житлово-комунальних послуг у розмірі 1201,9 тис. грн. Спілці ветеранів Афганістану за рахунок коштів міського бюджету нараховано компенсаційні виплати за житлово-комунальні послуги у розмірі 15,8 тис. грн [16].

3.2. Проблеми соціального захисту осіб з інвалідністю

Проаналізувавши стан соціальної допомоги інвалідів в Україні, нами були виділені такі основні проблеми:

Недофінансування заходів по роботі з людьми з інвалідністю через брак коштів у державному бюджеті [46].

Дотримання прав людей з інвалідністю можливе через фінансування заходів, спрямованих на реалізацію їх прав на соціальне, матеріальне, медичне, санаторно-курортне забезпечення. Водночас люди з обмеженими можливостями, а також усі соціально вразливі групи в Україні перебувають на межі бідності, а часто й за межею бідності. Оскільки витрати на соціальні потреби фінансуються за принципом фінансових можливостей бюджету, пенсії та пільги не забезпечують гідне життя осіб з інвалідністю [46].

За даними офіційного сайту Державної служби статистики України, середній розмір пенсії з інвалідності в Україні станом на 1 січня 2019 року становив 2118,6 грн. Фактичний прожитковий мінімум у цей період на місяць на особу становив 3 385 грн (у тому числі розмір обов'язкових платежів – 3 885 грн). Таким чином можна стверджувати, що люди з обмеженими можливостями в Україні перебувають у вкрай тяжкому матеріальному становищі.

За статистичними даними, середній розмір пенсії з інвалідності в Україні станом на 1 січня 2019 року становив 2118,6 грн. Фактичний прожитковий мінімум у цей період на місяць на особу становив 3 385 грн (у тому числі розмір обов'язкових платежів – 3 885 грн). Таким чином, можна стверджувати, що люди з обмеженими можливостями в Україні перебувають за межами бідності.

2. Ще одним проблемним питанням є працевлаштування людей з обмеженими можливостями. Нажаль, в Україні майже 70% осіб з інвалідністю працездатного віку не можуть знайти роботу. Залучення громадян з

обмеженими можливостями у економічну сферу підвищує рівень їх життя, платоспроможність, а також можливість самореалізації. Для підвищення рівня зайнятості інвалідів доцільно запровадити диференційовану норму зайнятості інвалідів на підприємствах з урахуванням особливостей та напрямів їхньої діяльності. Розробити механізми стимулювання та мотивації роботодавців до найму людей з обмеженими можливостями [21]. Забезпечити контроль за виконанням чинного законодавства з метою запобігання дискримінації інвалідів у сфері зайнятості. Так, у 2006 році була затверджена «Державна програма розвитку реабілітації та працевлаштування осіб з обмеженими можливостями, психічними захворюваннями та розумовою відсталістю на 2007-2011 роки» [47].

На сьогодні роботодавці зобов'язані дотримуватися стандарту робочих місць для працевлаштування інвалідів, передбаченого Законом України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» [13]. Норма робочих місць для працевлаштування інвалідів за цим законом складає: 4% від середньої чисельності штатних працівників на рік, якщо кількість робітників від 8 до 25 осіб – 1 особа з інвалідністю.

Структура схем соціального захисту може стати перешкодою для працевлаштування людей з інвалідністю. У багатьох країнах, де виплачуються допомога по інвалідності, право на отримання допомоги пов'язане з нездатністю працювати, що відбиває у них бажання шукати роботу та отримувати допомогу. Незважаючи на те, що працевлаштування може призвести до підвищення рівня доходу, люди з обмеженими можливостями все одно можуть обирати пільги через ризик спроби залишитися на роботі, яка не забезпечує належної підтримки або є недостатньо гнучкою, щоб задовольнити їхні потреби. Більше того, робота часто включає додаткові витрати для людей з інвалідністю, які зменшують їх повернення до роботи, якщо вони не охоплені програмами соціального захисту.

3. Діти з інвалідністю не завжди можуть мати доступ до освіти.

4. Доступ до медичних послуг.
5. Великі черги за технічними засобами та велика бюрократія на їх отримання.
6. Доступ осіб з інвалідністю до адміністративних будівель. І хоча, зараз держава фінансує заходи інклюзивного доступу до державних установ, не у всіх громадах на це є кошти.

3.3. Заходи поліпшення політики соціального захисту осіб з інвалідністю

Пропонуємо наступні заходи щодо подолання перевищених вище проблем:

1. Забезпечити розвиток системи інклюзивної освіти. Необхідно забезпечити сприятливі умови для формування інклюзивного освітнього середовища та забезпечити доступ до якісної освіти для осіб з обмеженими можливостями з урахуванням їх потреб. Зокрема, необхідно забезпечити освітні установи кваліфікованими та мотивованими спеціалістами за рахунок запровадження спеціальної підготовки та перепідготовки вчителів щодо роботи з людьми з обмеженими можливостями, їхньої інклюзивної освіти, підтримки дітей з обмеженими можливостями. Забезпечити випуск підручників для дітей з порушеннями зору та слуху та ін.

У зв'язку з постійною нестачею коштів необхідно залучати неурядові організації для забезпечення дітей з порушенням зору підручниками, наочними посібниками та спеціальними посібниками для дітей, які потребують корекції фізичного стану. Також можна залучати громадські організації.

2. З метою забезпечення ефективного доступу до медичних послуг для людей з обмеженими можливостями прискорити ухвалення Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування». Реформування медичної сфери вже почалось і деякі зрушення вже є.

3. Розробити та забезпечити повну реалізацію дієвого механізму забезпечення інвалідів технічними засобами реабілітації та медичними приладами, а також визначити порядок грошової компенсації за самозабезпечення такими засобами. Ефективний механізм повинен ґрунтуватися на принципах адресності, доцільності, раціональності та ефективності.

4. Розробити та реалізувати комплекс заходів, спрямованих на повну реалізацію права інвалідів на доступ до інформації.

5. Вжити конкретних заходів щодо посилення відповідальності місцевих виконавчих органів та місцевих громад щодо забезпечення доступу осіб з особливими потребами до об'єктів громадського та цивільного призначення, благоустрою, транспортної інфраструктури, дорожнього обслуговування, транспорту з урахуванням індивідуальних можливостей, здібностей та інтересів (освіта, праця, культурні заходи, фізична культура тощо)

6. Зобов'язати центральні та місцеві органи влади забезпечувати під час спілкування з людьми з обмеженими можливостями способи та формати, що полегшують доступ до інформації про отримання держпослуги.

7. Для доступу до інформації для людей з порушеннями зору та слуху впровадити Програми випуску аудіокниг, підтримати публікації на шрифті Брайля, підтримати адаптацію інформації з використанням методу «спрощеного читання» у культурно-культурній сфері.

8. Прислухатися до потреб осіб з інвалідністю. З їх допомогою розробити норми про форми, критерії та терміни титрування та перекладу на жестову мову телевізійних програм. Необхідно вирішити питання щодо надання інвалідам послуг доступу до глобальної інформаційної мережі на пільгових умовах.

9. Вирішити питання працевлаштування осіб з інвалідністю за допомогою підтримки їх само зайнятості. Особи з інвалідністю можуть

виготовляти унікальні вироби мистецтва і їм потрібно тільки надати платформу для їх продажу. Так, допомогу на відкриття своєї справи по всій Україні у 2019 році отримали трішки більше 100 осіб. Розподіл по областях наведений на рис. 3.1.

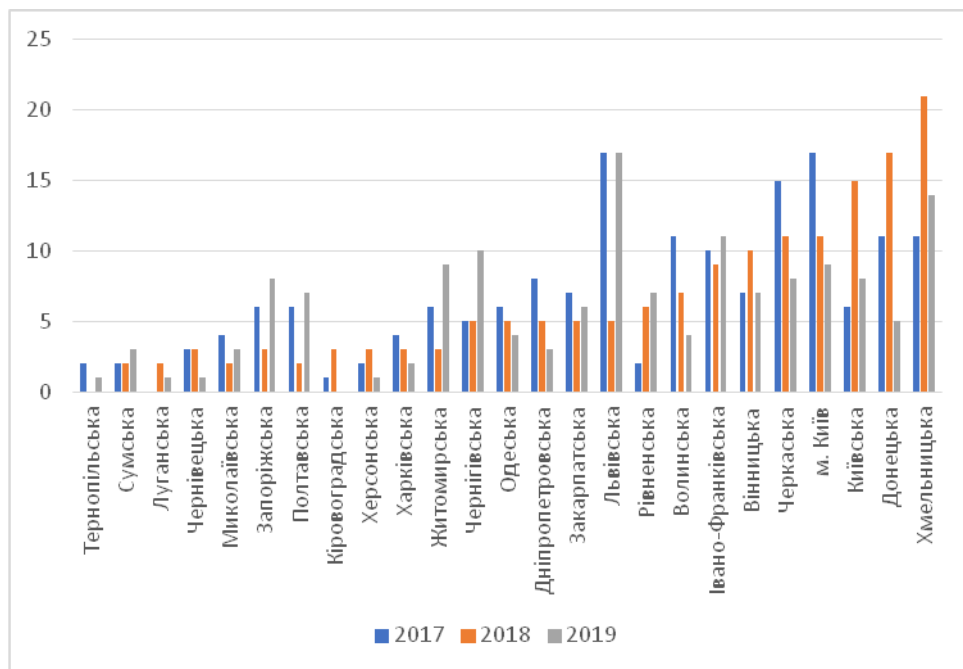

Рисунок 3.1 - Чисельність осіб з інвалідністю, які зареєструвалися як ФОП та отримали допомогу на відкриття бізнесу 2017-2019 рр. [24].

Проблема з працевлаштуванням гостро стоїть і в Прилуцькій ОТГ. У 2020 році тільки 14 підприємств працевлаштували інвалідів (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Перелік підприємств, установ, організацій, фізичних осіб, що використовують як найману робочу силу людей з інвалідністю

№ п.п.	Код ЄРДПОУ	Назва
947	32275840	Приватне акціонерне товариство "Прилуцький м'ясокомбінат"
948	04061814	Виконавчий комітет Прилуцької міської ради
949	02469540	Комунальне підприємство "Прилуцька міська друкарня"
950	34549362	Приватне підприємство "Технологічні системи"
951	00310093	Приватне акціонерне товариство "Прилуцька швейна фабрика"
952	00310137	Товариство з обмеженою відповідальністю "Прилуцька швейна фабрика "Корона"
953	05266352	Комунальний заклад "Прилуцький навчально-реабілітаційний центр" Чернігівської обласної ради
954	14333202	Приватне акціонерне товариство "А/Г тютюнова компанія "В.А.Т.-Прилуки"

955	08806560	5 Державний пожежно-рятувальний загін Територіального управління МНС України у Чернігівській області
956	00381077	Приватне акціонерне товариство "Прилуцький хлібо завод"
957	14242244	Прилуцька міська центральна бібліотека імені Любові Забашти Прилуцької міської ради Чернігівської області
958	03358185	Комунальне підприємство "Прилуцьке міжміське бюро технічної інвентаризації" Чернігівської обласної ради
959	34639555	Товариство з обмеженою відповідальністю "Атріум-Ком"
960	03119581	Приватне акціонерне товариство "Автотранспортне підприємство 17461"

Тому, можливо, потрібно розробити платформу, де б особи з інвалідністю могли продавати свої вироби. Такою платформою може стати веб-портал для всієї України. Але обов'язковою є його промоція для населення.

Розрахуємо ефективність розробки такої платформи (табл. 3.2)

Таблиця 3.2

Витрати на створення веб-порталу для продажів товарів осіб з інвалідністю.

Витрати	За одиницю	Загальна сума
Розробка сайту	5000	5000
Дизайн	3000	3000
Просування	1000 грн на місяць	12000
Всього:		21000

Для фінансування можливе залучення громадських організацій та Європейських фондів. Економічну ефективність порахувати не можливо, так як більшою мірою цей захід отримає соціальний ефект: залучення осіб з інвалідністю до роботи, самозайнятість.

10. Ще однією проблемою є необізнаність осіб з інвалідністю та батьків дітей з інвалідністю про існування державних програм для їх підтримки. Тому потрібно залучати таких осіб до інформаційних порталів. Можливо саму Управління працевлаштування та соціального захисту може стати тією базою, де люди зможуть отримати інформацію. Для цього потрібно розробити інформаційні бюлетені та буклети та розмістити в Управлінні.

Також, потрібно провести круглі столи або конференції для молоді з інвалідністю, де роз'яснити їх права згідно законодавства:

Витрати на інформаційну компанію наведені у таблиці 3.3, 3.4.

Таблиця 3.3.

Витрати на інформаційну компанію (організація круглого столу для осіб з інвалідністю), грн.

Захід	Витрати на одиницю	Кількість	Загальна сума
Оренда	300/год	2	600
Кава-брейк			300
Оплата модератору	200/год	2	400
Всього:			1300

Таблиця 3.4

Витрати на інформаційну компанію (розроблення брошур та рекламних матеріалів), грн.

Захід	Витрати на одиницю	Кількість	Загальна сума
Дизайн	1000		1000
Друк листівок	5 грн/шт	1000	5000
Друк плакатів	100/шт	8	800
Всього:			2300

11. Психологічна допомога осіб з інвалідністю або батьків таких дітей. Особливо, коли особа стала інвалідом протягом життя. Їй дуже важко з цим змиритися. В Україні психологічну допомогу надають в більшості соціальні працівники та громадські організації. В Україні спостерігається нехватка професійних соціальних працівників, тому потрібно розробити «Стратегію підготовки соціальних працівників».

12. Створення гуртків для інвалідів для їх соціалізації. Це допоможе таким особам ідентифікувати себе, знайомитися. Можна організувати виставки, які привертають увагу до проблем осіб з інвалідністю. Це можна організувати у Центру комплексної реабілітації дітей з обмеженими можливостями «Світанок». Наприклад, кожної суботи проводити майстер-класи для осіб з інвалідністю.

Розрахуємо ефективність заходів. Витрати на створення гуртка приведені в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Витрати на створення гуртка, грн.

Стаття витрат	На місяць	За рік
Орендна плата	3000	36000
Заробітна плата майстра	600 грн. майстер клас, 4 рази на місяць. $600*4=2400$	28800
Матеріали	5000	5000
навчальне, спортивне, ігрове обладнання	5000	5000
		74800

Розрахувати соціальний ефект дуже важко. Але, якщо досягти 10% охоплення осіб з інвалідністю запропонованими заходами, то соціальний ефект буде досягнуто. Таким чином, планується долучити до запропонованих заходів $4598*10%=459$ осіб.

ВИСНОВКИ

Україна зараз стоїть на шляху інтеграції в світову економіку, тому набуває потреби розробка нового бачення соціальної політики. Держава повинна не тільки задовольняти матеріальні, культурні та духовні потреби громадян, а й формувати умови для їх нормального функціонування. Основною задачею соціальної політики в Україні є забезпечення рівня життя населення, в тому числі і осіб з інвалідністю, відповідно до стандартів Європейського Союзу. Зараз в нашій державі існують великі соціальні проблеми, спричинені недофінансуванням соціальної сфери протягом десятиліть. Тому, набула потреба в реформуванні системи соціального захисту. За останні роки прийнято низку законів щодо соціального захисту, підвищений розмір мінімальної заробітної плати та пенсій, переглянуті механізми надання соціальних послуг.

В роботі була проаналізована соціальна політика по роботі з особами з інвалідністю на прикладі м. Прилуки, виявлені її основні проблеми та запропоновані заходи щодо її поліпшення.

Виявлені такі основні проблеми:

- недофінансування заходів по роботі з людьми з інвалідністю через брак коштів у державному бюджеті;
- працевлаштування людей з обмеженими можливостями;
- діти з інвалідністю не завжди можуть мати доступ до освіти;
- доступ до медичних послуг;
- великі черги за технічними засобами та велика бюрократія на їх отримання;
- доступ осіб з інвалідністю до адміністративних будівель.

В роботі запропоновані заходи вирішення цих проблем та пораховані економічні витрати на реалізацію цих заходів:

- Забезпечити розвиток системи інклюзивної освіти;
- прискорити ухвалення Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування»;
- розробити та забезпечити повну реалізацію дієвого механізму забезпечення інвалідів технічними засобами реабілітації та медичними приладами;
- розробити та реалізувати комплекс заходів, спрямованих на повну реалізацію права інвалідів на доступ до інформації;
- посилити відповідальності місцевих виконавчих органів та місцевих громад щодо забезпечення доступу осіб з особливими потребами до об'єктів громадського та цивільного призначення;
- зобов'язати центральні та місцеві органи влади забезпечувати під час спілкування з людьми з обмеженими можливостями способи та формати, що полегшують доступ до інформації про отримання держпослуги;
- впровадити Програми випуску аудіокниг, підтримати публікації на шрифті Брайля;
- розробити норми про форми, критерії та терміни титрування та перекладу на жестову мову телевізійних програм;
- вирішити питання працевлаштування осіб з інвалідністю за допомогою підтримки їх само зайнятості;
- створення інформаційного порталу для людей з інвалідністю, де б вони могли отримати інформацію, що їх цікавить;
- психологічна допомога особ з інвалідністю або батьків таких дітей;
- створення гуртків для інвалідів для їх соціалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights Adopted and opened for signature, ratification and accession by General Assembly resolution 2200A (XXI) of 16 December 1966 entry into force 3 January 1976, in accordance with article 27
2. Flowers, N. *Human Rights Here and Now: Celebrating the Universal Declaration of Human Rights*. Human Rights USA Resource Center, 229 19th Avenue South, Suite 439, Minneapolis, MN 55455, 1998.
3. Guide, T. The convention on the rights of persons with disabilities. 2010. URL: <https://templatelab.com/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities/> (дата звернення: 10.11.2021)
4. Lee, B. X., Kjaerulf, F., Turner, S., Cohen, L., Donnelly, P. D., Muggah, R., ... & Gilligan, J. Transforming our world: implementing the 2030 agenda through sustainable development goal indicators. *Journal of public health policy*, 2016, 37.1: 13-31. URL: <https://www.ua.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/Agenda2030%20eng.pdf> (дата звернення: 10.11.2021)
5. World Social Protection Report 2017-19: Universal social protection to achieve the Sustainable Development Goals. URL: https://www.ilo.org/moscow/information-resources/publications/WCMS_604882/lang--en/index.htm (дата звернення: 10.11.2021)
6. Аналітична записка. Серія «Соціальна політика». Національний інститут стратегічних досліджень. № 9. 2019
7. Бриндальський, Р. В., & Дерді, Е. Т. Функції соціальної політики України. Збірник тез доповідей науково-практичної конференції «Економічна

наука сьогодні», 29 жовтня 2020 року. Івано-Франківськ: НАІР. 2020. С. 152.

8. Виноградова, О. В. Інтегровані соціальні послуги як напрям соціалізації дітей з інвалідністю в громаді. 2021. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Випуск 79. том 1. 2021

9. Врахування питань інвалідності : Порядок денний зі сталого розвитку на період до 2030 року. URL: https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/democratic_governance/disability-and-sustainable-development-goals-leaflet.html (дата звернення: 10.11.2021)

10. Головіна, Л., & Бурцева, О. Україна на шляху реформування системи соціального захисту. *Theoretical and practical aspects of modern scientific research*. №1. 2021. DOI 10.36074/logos-30.04.2021.v1.16

11. Державний бюджет України на 2021 рік. Бюджет можливостей для розвитку. URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%91%D1%8E%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D1%822021.pdf> (дата звернення: 10.11.2021)

12. Деякі питання надання фінансової підтримки громадським об'єднанням осіб з інвалідністю: Постанова Кабінету Міністрів України від 3 березня 2020 р. № 166. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/166-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.11.2021)

13. Деякі питання реалізації законів України «Про основи соціального захисту інвалідів в Україні : Постанова Кабінету Міністрів України від 31.01.2007 № 70 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/law/show/70-2007-%D0%BF#Text>

14. Добрева, Н. Ф., Борщук, Є. М., & Корецька, Т. К. Концептуальні основи формування соціальної політики в сучасних умовах функціонування економічної системи України. *Ефективність державного управління*, 2015, 44 (2): 73-79.

15. Жеребило І. В. Соціальна політика держави як регулятор розвитку соціальної сфери: теоретико-методологічні аспекти. *Проблеми економіки*. 2020. №1. С. 283–289.
16. Звіт про роботу управління праці та соціального захисту населення Прилуцької міської ради за 2020 рік. Прилуцька міська рада: веб-сайт. URL: <https://pryluky.cg.gov.ua/index.php?id=14834&tp=1&pg=> (дата звернення: 10.11.2021)
17. Зміни в Держбюджеті-2020: вплив на соціальну сферу. URL: <https://www.auc.org.ua/novyna/zminy-v-derzhbyudzheti-2020-vplyv-na-socialnu-sferu>
18. Інформація щодо виконання роботодавцями нормативу робочих місць, призначених для працевлаштування осіб з інвалідністю, відповідно до ст. 19 Закону України "Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні" (станом на 01.10.2021 р.). URL: <https://www.ispf.gov.ua/diyalnist/publiczna-informaciya/zajnyatist-ta-pracevlashtuvannya-osib-z-invalidnistyu>
19. Кравченко, М. В. Актуальні проблеми соціального захисту інвалідів в Україні. *Державне управління: теорія та практика*, 2010, 2: 1-10.
20. Литвин, Ю. О. Концепція захисної функції соціальної політики держави. *Інвестиції: практика та досвід*, 2012, 11: 99-102.
21. Матрос. О.О. *Система соціального захисту в Україні* : навч. посіб. Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань: Візаві. 2021. 175 с.
22. Миколаєць, О. О. Методологічні концепти державного регулювання під час формування державної соціальної політики. *Публічне управління та митне адміністрування*. № 1 (24). 2020. С.15-20
23. Моторнюк, У. І. Соціальна політика як необхідна умова функціонування соціальної держави. *Економіка та держава*, 2016, 12: 23-26.
24. Оверчук, В. А. Проблеми стимулювання самозайнятості осіб з інвалідністю: соціально-психологічний аспект. 2020

25. Пархоменко, Р. М. *Соціальна політика в Україні*. 2020. PhD Thesis. ВНТУ.
26. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 10.11.2021)
27. Працюй ВІЛЬНО! Міністерство соціальної політики: веб-сайт. URL: <https://www.msp.gov.ua/content/pracyuy-vilno.html>
28. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text> (дата звернення: 10.11.2021)
29. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text> (дата звернення: 10.11.2021)
30. Про Фонд соціального захисту осіб з інвалідністю: Положення Міністерства юстиції України 28 квітня 2011 р. за № 528/19266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0528-11#Text>
31. Про внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України: постанова Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2020 р. №783. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/760-2020-%D0%BF#Text>
32. Про Національну соціальну сервісну службу України. Національна соціальна сервісна служба України: веб-сайт. URL: <https://nssu.gov.ua/pro-nacsocsluzhbu> (дата звернення: 10.11.2021)
33. Про затвердження Порядку використання у 2019 році коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення реабілітації дітей з інвалідністю внаслідок дитячого церебрального паралічу: Постанова Кабінету міністрів України від 27 березня 2019 р. № 309. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-poryadku-vikoristannya-u-2019-roci-koshtiv-peredbachenih-u->

34. Про затвердження Порядку надання окремим категоріям осіб послуг із комплексної реабілітації (абілітації)»: Постанова Кабінету міністрів України від 31 січня 2007 р. № 80

35. Про затвердження Інструкції про надання фінансової допомоги на поворотній та безповоротній основі та адресній позиці за рахунок адміністративних та економічних санкцій та штрафів до бюджету : Наказ Міністерства праці та соціальної політики України від 06.09.2010 № 270. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0954-10#Текст>;

36. Про деякі питання державної допомоги підприємствам та організаціям, створеним громадськими організаціями інвалідів : Наказ Міністерства соціальної політики України від 05.09.2013 № 545 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1620-13#Text>;

37. Про затвердження Порядку надання дозволу на право користування податковими пільгами підприємствам та організаціям громадських організацій інвалідів : Постанова Кабінету Міністрів України від 08.08.2007 № 1010 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/law/show/1010-2007-%D0%BF#Текст>;

38. Про збір та облік єдиного внеску на обов'язкове державне соціальне страхування: Закону України . URL:<https://zakon.rada.gov.ua/law/show/2464-17#Текст>

39. Про затвердження Програми діяльності Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 р. № 471. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/471-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.11.2021)

40. Про затвердження плану пріоритетних дій Уряду на 2020 рік: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 9 вересня 2020 р. № 1133-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1133-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 10.11.2021)

41. Про права осіб з інвалідністю: Конвенція про права інвалідів від 13.12. 2006 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_g71/page (Дата звернення: 27.11. 2019).
42. Про працевлаштування: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/law/show/70-2007-%D0%BF#Text>;
43. Соціальна політика в Україні : навч.-метод. посіб. для організації семінарських занять та самостійної роботи студ. спец. 231 Соціальна робота / уклад. Т. А. Непокупна. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2021. 165 с.
44. Соціальний звіт за 2020 рік. Київ. Міністерство соціальної політики України. 2021
45. Стратегія сектору «Соціальний захист та соціальне забезпечення». URL: <https://auc.org.ua/galuz/socialnyy-zahyst#strategy>
46. Якушенко, Л. М. Актуальні проблеми соціального захисту людей з інвалідністю. *Аналітична записка Серія «Соціальна політика*, 2019, 9: 11.
47. Про затвердження Державної програми розвитку системи реабілітації та трудової зайнятості осіб з обмеженими фізичними можливостями, психічними захворюваннями та розумовою відсталістю на період до 2011 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 травня 2007 р. N 716. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/716-2007-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.11.2021)